

Jaap Bönker &
Simon van Groningen

de Losser

*Wat was zijn functie?
En wat betekent dat voor ons, nu?*

De bijbelteksten in dit boek zijn overgenomen uit de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap (NBG51), tenzij anders is aangegeven.

De Losser

Copyright oorspronkelijke uitgave © 2012 Uitgeverij Timotheüs en Jaap Bönker

Copyright herziene uitgave © 2025 Uitgeverij Gideon en Jaap Bönker

Auteurs: Jaap Bönker en Simon van Groningen

Redactie: Uitgeverij Gideon

Correctie: Dick van Bloois

Omslagontwerp en typografie: Jonathan Reining, Jore ontwerp

Jaar van uitgave: 2012

Tweede herziene druk: september 2025

Uitgave: Gideon, Hoornaar, Nederland

www.gideonboeken.nl

ISBN: 978-90-5999-300-6

NUR: 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een databank of doorgegeven in welke vorm of op welke wijze dan ook, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

Voorwoord 7

1. *Verlossing*: hoofdthema in de Bijbel 11
2. Het plan in concept 16
3. Familie krijg je niet, die heb je! 28
4. De oudste zoon, de losser 40
5. De aardse losser en de hemelse Losser 49
6. Israël en het losserschap 56
7. Jezus de Losser, Israël, en het verhaal van de Bijbel 62

Samenvatting 74

Conclusies en vragen 78

Over de auteurs 81

Bibliografie 84

Woordenlijst 87

Eindnoten 89

VOORWOORD

Al jaren zijn wij, Jaap Bönker en Simon van Groningen, elk op onze eigen manier, nadrukkelijk betrokken bij allerlei zendings- en hulpverleningsprojecten in de wereld, en in het Midden-Oosten in het bijzonder. Het bijbelse hartland heeft zo onze innige belangstelling gekregen. Toen we afzonderlijk én gezamenlijk boeken begonnen te schrijven, beseften we dat we steeds meer teruggrepen naar oude cultuurvormen of, beter gezegd, bijbelse cultuurvormen. Steeds scherper gingen we zien hoezeer het westers-bijbelse denken afstond en afstaat van de oosterse sfeer van de Bijbel. En dat dát de reden is dat bepaalde onderwerpen moeilijk of lastig te begrijpen zijn voor westerse christenen. Vooral in de theologiestudies die we volgden, kwam meer en meer Hebreeuws/Joods gedachtegoed om de hoek kijken. Dit resulteerde in diverse persoonlijke boeken, maar ook in ons gezamenlijk geschreven boek *Schaduwfeesten* (2010). In dat boek al schreven we summier over het losserschap. Naar aanleiding daarvan hebben meerdere lezers ons gevraagd of we dat onderwerp verder wilden uitwerken. Ook bij het geven van diverse bijbelstudies kwam dit thema regelmatig aan de orde, en in de bijbelschool in Andijk (Beit Lamed, die we in 2009 hadden opgericht) werd dit onderwerp in samenhang met de vrijsteden uitgebreid behandeld. Ook hier vroegen deelnemers om een uitgebreidere studie op papier.

Toen wij aan het boekje *Schaduwfeesten* begonnen te schrijven en wij Pesach nadrukkelijk op papier gingen zetten, bleek eens te meer dat het onderwerp 'Losserschap' apart aandacht behoeft. Al schrijvend beseften we meer en meer hoe belangrijk het onderwerp 'Losserschap' is om steeds dieper het heilsplan van de Eeuwige en het werk van Messias Jezus te kunnen begrijpen. In de protestants-evangelische wereld wordt veel gesproken over 'de verlossing' in Jezus, maar vaak vanuit een oppervlakkige en eenzijdige benadering.

Door te weten wat een aardse 'losser' was en is, en wat zijn taken waren en zijn, kunnen we ook het werk van de hemelse 'Losser' beter begrijpen. En het wijst ons ook op onze verantwoordelijkheden met betrekking tot onze positie, als volgeling van Jezus de Messias. Ook de rol en positie van Israël en de verhouding tot de Kerk komt dan beter in beeld.

Door de jaren heen zijn we tijdens het schrijven 'losgekomen' van het veelvuldig gebruik van de naam 'God' of 'Here God', omdat het ons inziens afbreuk doet aan wie Hij is. We zijn kwijtgeraakt dat het woord 'god' komt van het woord voor de Germaanse afgod 'gut'. Vandaag de dag worden we regelmatig geconfronteerd met de vraag of 'Allah' dezelfde god is als de God van de Bijbel, en dan vertellen we wel eens waar het woordje 'god' vandaan komt. Het zijn allemaal naamsbegrippen, die eigenlijk ver weg staan van wat ze bedoelen te zeggen. Daarom hebben we gekozen voor woorden als 'de Eeuwige', 'JHWH', 'de Almachtige', omdat die veel meer verwijzen naar Zijn openbaring aan Noach, Abraham, Mozes, etcetera.

Ook hebben we meer aandacht gekregen voor de rijkdom van de Hebreeuwse taal. De letters hebben naast een getalswaarde ook een eigen betekenis. Het is goed om ook dat te weten als we met woorden in dit boekje gaan ‘spelen’.

Als Bijbel hebben we gekozen voor de NBG-vertaling van 1951. Verder hebben we, om de tekst leesbaar te houden, gekozen voor het gebruik van voetnoten, ook waar het de weergave van bijbelteksten betreft.

De foto's die gebruikt zijn, zijn voornamelijk van onszelf, tenzij anders vermeld.

Veel dank gaat uit naar Dick van Bloois die de tekst van dit boek heeft nagelopen en heeft gecorrigeerd daar waar nodig.

Moge de Eeuwige u zegenen door het lezen van dit boekje.

Andijk/Enkhuizen,

Jaap Bönker en Simon van Groningen

Verlossing: hoofdthema in de Bijbel

Verlossing is een belangrijk thema in de Bijbel. De Eeuwige is vanaf de zondeval, of wellicht al daarvoor, bezig aan een herstelplan. De aarde was een bezet gebied geworden en moest worden bevrijd. De mens, die op deze aarde was geschapen om over de aarde te heersen, had gefaald in zijn opdracht om die te onderwerpen. Na zijn falen was hij niet meer in staat dit te doen. Het door de Eeuwige bedachte plan zou op deze manier niet door kunnen gaan.

‘Zand erover’ was geen optie. De Eeuwige is een God van recht, of, zoals de Here Jezus zegt, van genade en waarheid. Daarom kon er alleen recht worden gedaan door middel van ‘verlossing’. Of, in het kader van dit boek beter, ‘lossing’. Dat blijkt in feite al uit de eerste bladzijden van de Schrift, wanneer de Eeuwige het zaad van de slang en het zaad van de mensen tot vijanden verklaart: ‘Ik zal vijandschap zetten tussen u en de vrouw en tussen uw zaad en haar zaad’.¹ Vijandschap hoort niet bij een volmaakte aarde. Vijandschap betekent onderwerping (een mindere positie). In eerste instantie werden de aarde (inclusief het dierenrijk) en de mens onderworpen (*eronder geworpen*) aan de overheersing van de slang. Hij had het recht op de aarde verkregen en nu moest er op zijn manier recht worden gesproken op aarde.

De lossersakte uit Openbaring 5

Ook aan het einde van de Bijbel gaat het over *verlossing*. In het laatste bijbelboek, de openbaring van de Here Jezus Christus aan Johannes, worden we opnieuw geconfronteerd met de Verlosser en de lossersakte. In Openbaring 5 zien we het tafereel rondom de troon van de Eeuwige, waar het gaat om de grote vraag: *‘Wie is waardig om de boekrol te openen?’* Deze boekrol is een lossersakte. Een soort hypotheekovereenkomst zoals vastgelegd bij de notaris. Alleen een door de notaris getekende overeenkomst bewijst het eigendom en geeft recht op het gebruik van bijvoorbeeld de woning. Wie is de hemelse notaris? Wie heeft het recht om de lossersakte van hemel en aarde te openen? Dat moet een Losser zijn met Goddelijk recht, een Bloedverwant die kan betalen. Johannes ontdekt in zijn hemels visioen dat niemand in de hemel en op de aarde waardig is de lossersakte te openen. Johannes huilt erom, omdat het natuurlijk een onoverkomelijke, verschrikkelijke zaak is. Het bewijs dat ‘het huis’ van Hem is, het bewijs dat de aarde de Eeuwige toebehoort, kan en mag niet worden geopend omdat er geen ‘notaris’ is en er geen rechtsgeldige handeling kan worden verricht.

Dan wijst een engel hem op een wel heel bijzondere figuur: de Leeuw uit de stam Juda, de Wortel van David. De engel zegt: ‘Hij heeft overwonnen en is gerechtigd om de boekrol met de zeven zegels te openen’. Als Johannes opkijkt, ziet hij een Lam, ‘staande als geslacht’. Op dit cruciale moment in de geschiedenis van de aarde staat dat Lam in het midden van de troon van de Eeuwige, omringd door de vier levenden. Wonderlijk dat Johannes niet zegt: ‘Ik zag Jezus!’ Hij kende Hem toch? Hij had drie jaar met Hem op aarde rondge-

wandeld. Hij had Hem gezien na Zijn opstanding, en hij had Hem zelfs kort ervoor nog gezien als de verheerlijkte Zoon, in Openbaring 1.

Nu ziet hij een Lam, dat de Leeuw uit de stam Juda is. Hij ziet de Heer in Zijn bediening! Zoals een rechter die zijn toga aantrekt niet meer de buurman is, zo is Jezus hier in Zijn functie als Losser niet meer dezelfde als degene die Johannes kende.

In al Zijn koninklijke, priesterlijke en profetische waardigheid treedt het Lam naar voren en neemt de lossersakte aan uit de rechterhand van Hem die op de troon zit. Het is een buitengewoon plechtig moment. De vier levenden rondom de troon van de Eeuwige en de vierentwintig oudsten werpen zich neer voor het Lam. Een magistraal en indrukwekkend hemels tafereel. Het moment is daar. De aarde zal in andere handen overgaan. De Eeuwige zal nu Zijn recht laten gelden en zegevieren. De gebeden van de heiligen worden in gouden schalen (fiolen) aangeboden, terwijl de citerspelers hun geluid laten horen. Die gebeden zijn van belang bij het aannemen van de akte. De akte zelf is het bewijs, de kracht van de *verlossing*, maar de gebeden hebben kracht op grond van deze *verlossing*. Dan klinkt er een lied in de hemel: 'Gij zijt waardig de boekrol te nemen en haar zegels te openen; want Gij zijt geslacht en Gij hebt (hen) voor God gekocht met Uw bloed, uit elke stam en taal en volk en natie; en Gij hebt hen voor onze God gemaakt tot een koninkrijk en tot priesters, en zij zullen als koningen heersen op de aarde.'²

Wat houdt *verlossing* ten diepste in?

Het is dus van groot belang te weten vanuit datzelfde Woord,

wat die *verlossing* of *lossing* nu precies inhoudt. In de loop der eeuwen is het begrip *verlossing* vaak ‘verworden’ tot een theologisch begrip, waardoor de inhoud en de relatie met de *lossing* op de achtergrond zijn komen te staan. In het alledaags christelijk taalgebruik heeft het iets met ‘redden of redding door Jezus’ te maken, een bekering of overgaan naar een (ander) geloof. Het lijkt betrekking te hebben op bevrijding, sterven aan jezelf.

Maar fysiek gezien heeft *verlossing* eigenlijk veel meer met ‘geboorte’ te maken. Een vrouw wordt van haar baby ‘verlost’ door de ‘verloskundige’, of de baby wordt ‘verlost’ van de moeder. Wat is het beeld? Iemand zit ‘vast’ aan een ander en zo is het bijbels gezien ook.

De mensheid zit vast in een situatie waaruit ze verlost moet worden. Vanaf de zondeval zit de mens vast aan de satan en is de aarde onderworpen aan de vruchteloosheid en verkeert zij in barensnood.³ ‘De mens,’ zo zegt een spreekwoord, ‘heeft zijn ziel aan de duivel verkocht.’ In die situatie bevinden wij ons tot het moment dat wij ‘verlost’ worden, of verlost willen worden.

Was eerst de mens als beheerder van de aarde aangesteld, door het proces van de zondeval is het beheer ervan overgegaan naar de satan. We hebben geen eigendom of eigendomsrecht meer door te geven aan de volgende generatie, er is geen erfbezit meer. We leven in feite als onvruchtbare mensen op een aarde vol vruchteloosheid.

Toch heeft de Schepper dit in al Zijn wijsheid ingecalculleerd. Hij had al een plan van ‘lossing’ klaarstaan vanaf het begin. Gods plan was én is een vruchtbare aarde met een vruchtdragende mensheid en daaraan is niets veranderd. Zo zegt het evangelie naar Johannes: ‘Want also lief had God

de wereld, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft.’⁴ Dit plan wordt zichtbaar in de geschiedenis van de mensheid en ook in die van Israël. Juist door onvruchtbaren heen (Abraham en Sarah, Jakob en Rachel, etcetera) heeft de Eeuwige uiteindelijk via Zijn (geestelijk) zaad een vrouw vrucht doen dragen: *Mirjam* (Maria). Dit gebeurde op een bovenaardse wijze door de Ruach HaKodesh (Heilige Geest). Juist in die bovenmenselijke bevruchting lag en ligt de toekomst van de aarde en het hele menselijke geslacht. De eeuwige Messias moest een mens, een sterveling, worden.

Het plan in concept

Al in de Tenach (het Oude of, beter gezegd, Eerste Testament) wordt zichtbaar welk plan van verlossing de Eeuwige had bedacht. Op welke wijze gaat de Eeuwige die gevangen aarde – dat bezette gebied – weer in vrijheid stellen? Hij wil in dat plan de mens gebruiken die gevangenzit in de strikken van satan. De mens die het bruggenhoofd van de Schepper op aarde had moeten zijn, had zich overgegeven aan de vijand, de satan. Het is opvallend dat de Schepper juist het falen van de mens als gelegenheid gebruikt om ‘een zaad van de Heer’ in te voeren.⁵

De op de zondeval volgende geschiedenis laat al zien dat de mensen, Adam en Eva, niet in staat zijn om ‘zaad van de Heer’ voort te brengen. Kijk maar naar wat er gebeurt met Kaïn en Abel, en hoe het bij Lamech eindigt.⁶

De lijn van de mens, het zaad van de Schepper en het zaad van de slang (satan) vinden alle drie hun oorsprong in de eerste hoofdstukken van Genesis. En door het Woord en de geschiedenis heen worden de contouren van alle drie steeds duidelijker.⁷ Maar in eerste instantie spreekt de Schepper over een confrontatie tussen satan en ‘deze’ vrouw.

Wie is deze vrouw? Is dat de Bruid, het nageslacht van Abraham, het zaad van Abraham en daaruit voortkomend de Messias, God in het vlees? Direct daarna wordt ‘de dood’ op confronterende wijze zichtbaar in Abel. Maar meteen